

På niveau med Utzon

Johannes Exner, arkitekt MAA, professor i Restaurering og By- og Bygningspleje. Tidl. medlem af Det Særlige Bygningssyn:

KONGENS NYTORV's interessante arkitektoniske dynamik kan illustreres ved nogle sammenligninger mellem Sverre Fehns og C.F. Harsdorffs arkitektur. Selv om der er 200 års forskel på de to fremragende arkitekter er der store ligheder, men også lærerige forskelle i deres måde at føje nyt til gammelt på.

1780 bygger Harsdorff et hus til sig selv, Kongens Nytorv 3, som han i fuld højde klistrer klos op ad det mørke, tunge, barokke Charlottenborg. Huset er i den af ham indførte splinternye arkitektur, 'klassicismen'. Men det mest barske er, at Harsdorff deklasserer Charlottenborg som arkitektonisk helhed. Slottet var oprindeligt et fritliggende, klart solitært og afsluttet barokkompleks, hvis sider hele vejen rundt skulle opfattes som eet langt sammenhængende facadeforløb. Med overtagelsen af de frie sydlige omgivelser og opførelsen af sit hus reducerer Harsdorff Charlottenborg fra slot til hjørnehus inkorporeret i en temmelig almindelig karré på hjørnet af Kongens Nytorv og Nyhavn. En barsk ændring, som han åbenbart mener stedet kan bære.

I sammenligning hermed respek-

terer Sverre Fehn hensynsfuldt sine nabobygninger. Fehn klistrer sig ikke på teatret, men skaber en let og luftig arkitektonisk form. Den vingeagtige tagafslutning og konstruktion frigør sig smukt fra nabo-husene. En elegance der langt overgår Harsdorffs klisterværk. I samme greb både afdæmper og legaliserer Sverre Fehn overbevisende Stærekassens provokerende fremtoning, og illustrerer en langt større følsomhed end Harsdorff og Holger Jacobsen.

Den anden sammenligning mellem Harsdorff og Fehn gælder deres brug af samme kneb i samme situation. Begge placerer dristigt søjler midt i en gadeudmunding i en plads til bæring af en bygning over gaden. De gør det lige konsekvent og stærkt. Harsdorff placerer en søjlebåret kolonnade i Amaliegades udmundning i Amalienborg Slotsplads. Fehn anbringer en stor søjle midt i Tordenskjoldsgades udmundning i Kongens Nytorv.

Harsdorffs kolonnade, som indeholder en løngang mellem to af Amalienborgpalæerne, er et beundret bygværk, fornemt proportioneret og, trods den store gesimsoverbygning, i sin helhed overordentlig elegant. Harsdorffs stramme klassicisme står i bevidst modsætning til palæernes dekorerede rokoko, som han ikke brød sig om. I dag styrkes stedets poesi ved at det strengt symmetriske bygningsanlæg, med hovedaksen gennem Mar-

morkirken, pirkes en smule ud af balance af kolonnadens placering. Harsdorffs kraftige kolonnadesims skaber volumen undernaeden. Fehns store søjlekapitel favner også rum. Gadernes udmundning adskiller sig fra alle de andre. På lang afstand signaleres i begge tilfælde, at her findes noget særligt.

Harsdorffs kolonnade er et stærkt indgreb i det stramme og entydige Amalienborganlæg, hvor intet synes at kunne trækkes fra og intet lægges til uden at ødelægge. Men alligevel er det sket og accepteret. I dag ville mange protestere, hvis man gjorde noget lignende et andet sted, eller gjorde det modsatte: foreslog Harsdorffs kolonnade revet ned.

Sverre Fehns projekt kan tages langt mere afslappet, eftersom Kongens Nytorv ikke er hel og entydig. Mange arkitekter har gennem århundreder bygget på Kongens Nytorv. Af de ældste bygninger står Charlottenborg stadig. Adskillige er revet ned, Gjethuset og Eigtveds Teater. Nye er kommet til, Det Kgl. Teater og Stærekassen. Andre er som d'Angleterre ombygget flere gange. Utallige gange er der blevet trukket fra og lagt til. Her vil Sverre Fehns projekt på logisk måde fortsætte Kongens Nytorvs historiske proces. Som arkitektur vil det gå ind i arkitekturhistorien på et niveau, der ikke ligger under for vor beundrede Harsdorffs og Utzons arkitektur. Det vil være en stor fejl ikke at tage imod det.

Den umulige gave